

**RAPPORT
PERIODIEK KWALITEITSONDERZOEK
DANIËL DE BROUWERSCHOOL SO/VSO/ZMLK**

School : Daniël de Brouwerschool so/vso/zmlk
Plaats : Wilp
BRIN-nummer : 02GM
Onderzoeksnummer : 79434

Datum schoolbezoek : 11 en 13 april 2006
Datum vaststelling : 29 mei 2006

INHOUDSOPGAVE

1 INLEIDING	5
2 KWALITEITSPROFIEL	7
3 BESCHOUWING	9
4 VERVOLG VAN HET TOEZICHT	13

1 INLEIDING

Het periodieke kwaliteitsonderzoek

Op 11 en 13 april 2006 bezocht de Inspectie van het Onderwijs Daniël de Brouwerschool so/vso/zmlk in het kader van een periodiek kwaliteitsonderzoek (PKO).

Daarbij heeft een onderzoek plaatsgevonden naar de (kern)indicatoren van een aantal kwaliteitsaspecten, op grond van het door de inspectie gehanteerde toezichtkader (voortgezet) speciaal onderwijs 2005.

Bij dit PKO doet de inspectie onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs door zich te richten op de kern van goed onderwijs op de school. Het gaat hierbij om (kern)indicatoren die betrekking hebben op het systeem van leerlingenzorg, de functionaliteit van de handelingsplanning, het leerstofaanbod, de onderwijstijd, het (ortho)pedagogisch handelen van leraren, het (ortho)didactisch handelen van leraren, de actieve en zelfstandige rol van de leerling, het schoolklimaat en de opbrengsten.

In de brochure 'Toezichtkader (voortgezet) speciaal onderwijs 2005' vindt u achtergrondinformatie over de indicatoren die de inspectie bij haar toezicht in ogenschouw heeft genomen. U kunt deze brochure downloaden van de website van de inspectie: www.onderwijsinspectie.nl.

Op grond van het kwaliteitsprofiel van de school dat naar aanleiding van een vorig inspectiebezoek is opgemaakt, op basis van risicofactoren die bij de inspectie bekend zijn of afspraken die met de school zijn gemaakt, of op basis van de informatie die door de school is toegestuurd kan de inspectie besluiten om niet alleen de kernindicatoren te onderzoeken maar meer indicatoren bij het onderzoek te betrekken. Dit is bij deze school niet aan de orde geweest.

Indien de school in het kader van zelfevaluatie over een bepaalde indicator of over een bepaald kwaliteitsaspect voldoende betrouwbare en valide gegevens heeft verzameld kan in overleg tussen school en inspectie besloten worden om de oordelen uit de zelfevaluatie alleen te verifiëren en deze niet zelf opnieuw te onderzoeken. Zo sluit de inspectie niet alleen aan bij de specifieke situatie van de school, maar wordt de school bovendien niet onnodig belast.

Uw school heeft naast de schoolgids en het schoolplan een groot aantal documenten ingestuurd, maar deze hebben niet direct betrekking op uw zelfevaluatie-activiteiten.

De opzet van het onderzoek

Het periodiek kwaliteitsonderzoek bestond uit de volgende activiteiten:

- Onderzoek en analyse van documenten en gegevens over de school die bij de inspectie aanwezig zijn.
- Analyse van de de documenten die de school voorafgaand aan het schoolbezoek heeft toegestuurd. Ook de vragenlijst (directie) periodiek kwaliteitsonderzoek is bij de analyse betrokken.
- Lesbezoeken waarbij in een aantal groepen de onderwijspraktijk is geobserveerd.

- Gesprekken met de directie en de teamleden belast met de coördinatie van de leerlingenzorg over de kwaliteit van de indicatoren.
- Gesprekken met delegaties van de leerlingen, de leraren, de ouders en het onderwijsondersteunend personeel.
- Analyse van vragenlijsten ingevuld door leraren.

Aan het eind van het schoolbezoek heeft de inspectie de kwaliteitsoordelen en de conclusies van het schoolbezoek besproken met de directie. Daarbij was geen vertegenwoordiging van het bevoegd gezag aanwezig.

De inhoud van het rapport

Het onderzoek naar de kwaliteit van het onderwijs levert een kwaliteitsprofiel op van de school (hoofdstuk 2).

In hoofdstuk 3 wordt een beschouwing gegeven over de geconstateerde kwaliteit en wordt deze onder andere gezien in relatie tot de context of uitgangssituatie van de school. Indien van toepassing worden in deze beschouwing ook de toegevoegde indicatoren betrokken.

In hoofdstuk 4 is het vervolgtoezicht aangegeven en worden, indien noodzakelijk, afspraken vermeld met betrekking tot wettelijke bepalingen waaraan de school niet voldoet.

2 KWALITEITSPROFIEL

Het kwaliteitsprofiel geeft een overzicht van de waarderingen die de inspectie heeft toegekend aan kernindicatoren die betrekking hebben op belangrijke kenmerken van goed onderwijs. De nummering in de tabellen verwijst naar het volledige waarderingskader (voortgezet) speciaal onderwijs.

In de waardering is tot uitdrukking gebracht in welke mate de indicatoren bijdragen aan de kwaliteit van het onderwijs:

1. draagt niet of nauwelijks bij;
2. draagt onvoldoende bij;
3. draagt voldoende bij;
4. draagt in hoge mate bij;
5. niet te beoordelen (alleen bij opbrengsten van leerlingen).
Deze waardering is gegeven indien de school over bepaalde indicatoren geen betrouwbare en valide gegevens beschikbaar heeft.

Het kwaliteitsprofiel van Daniël de Brouwerschool so/vso/zmlk

Systeem van leerlingen­zorg	1	2	3	4
3.1 De commissie voor de begeleiding bepaalt de onderwijsrelevante beginsituatie van de leerlingen.				●
3.3 De school stelt het handelingsplan vast in overeenstemming met de ouders.			●	
3.5 De school gebruikt een samenhangend systeem van instrumenten en procedures voor het volgen van de vorderingen en ontwikkeling van de leerlingen.			●	
3.8 De commissie voor de begeleiding evalueert de uitvoering van het handelingsplan.			●	

Functionaliteit handelings­planning	1	2	3	4
4.1 De leerinhouden komen overeen met de afspraken in de documenten voor handelingsplanning.			●	

Leerstofaanbod	1	2	3	4
5.1 De school hanteert een leerstofaanbod voor de schoolse vakken.			●	
5.4 Het leerstofaanbod sluit aan op het uitstroom­perspectief van de leerlingen.			●	
5.5 Het leerstofaanbod maakt het mogelijk gericht in te spelen op verschillen tussen leerlingen.				●

Tijd	1	2	3	4
6.3 De teamleden maken efficiënt gebruik van de geplande onderwijstijd.			●	
6.4 De school stemt de hoeveelheid tijd af op de onderwijs­behoef­ten van (individuele) leerlingen.			●	

(Ortho)Pedagogisch handelen	1	2	3	4
7.2 De teamleden gaan op een respectvolle wijze met de leerlingen om.				●
7.4 De teamleden handhaven de gedragsregels.				●
7.6 De teamleden stemmen hun (ortho)pedagogisch handelen af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen.			●	

(Ortho)Didactisch handelen	1	2	3	4
8.2 De leraren leggen duidelijk uit.			●	
8.4 De leraren stimuleren de leerlingen tot denken.			●	
8.5 De leraren realiseren een taakgerichte werksfeer.				●
8.7 De leraren stemmen de instructie en verwerking af op de onderwijsbehoeften van de leerling.			●	

Kwaliteitsaspect: Actieve en zelfstandige rol leerlingen	1	2	3	4
9.1 De leerlingen zijn actief betrokken bij de onderwijsactiviteiten.				●
9.3 De leerlingen hebben verantwoordelijkheid voor de organisatie van hun eigen leerproces die past bij hun ontwikkelingsniveau.			●	

Schoolklimaat	1	2	3	4
10.1 De school heeft inzicht in de beleving van de sociale veiligheid door leerlingen en personeel en in de incidenten die zich op het gebied van sociale veiligheid op school voordoen.			●	
10.2 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op het voorkomen van incidenten in en om de school.				●
10.3 De school heeft een veiligheidsbeleid gericht op afhandeling van incidenten in en om de school.				●
10.4 De leerlingen en de teamleden voelen zich aantoonbaar veilig op school.				●
10.5 De ouders ervaren de school als veilig voor hun kind(eren).				●
10.6 De ouders tonen zich betrokken bij de school door de activiteiten die de school daartoe onderneemt.				●

Opbrengsten	1	2	3	4	5
11.4 De resultaten van de leerlingen aan het einde van de schoolperiode liggen ten minste op het niveau dat op grond van de kenmerken van de leerlingen mag worden verwacht.					●

3 BESCHOUWING

Dit hoofdstuk bevat een beschouwing (algemene conclusie met een toelichting) over de kwaliteit van het onderwijs op de school. De inspectie staat allereerst nadrukkelijk stil bij de omstandigheden waarin het onderwijs op de school verkeert om de bevindingen en conclusies over de kwaliteit van het onderwijs in het juiste perspectief te plaatsen.

Context

Tot de 'context' rekent de inspectie omgevingsfactoren, die invloed hebben op de kwaliteit van het onderwijs, maar die niet rechtstreeks het gevolg zijn van de inspanningen of nalatigheden van de direct betrokkenen. Het gaat om de volgende omstandigheden:

Leerlingenpopulatie:

De gestage groei van het leerlingenaantal zet zich voort. Om de grote toename van het aantal leerlingen te kunnen opvangen, zijn dit schooljaar extra ruimten gehuurd van de Stichting Zozijn.

Het team van de school heeft zich grondig voorbereid op de begeleiding van cluster 3 leerlingen met 'moeilijk verstaanbaar gedrag', ook wel 'zmolkers' genoemd (overlap indicaties cluster 3 en 4). Met ingang van 16 augustus 2004 is de school voor deze leerlingen in samenwerking met het CCE met een speciale groep gestart (groep 6). De school signaleert dat ook in de andere groepen in toenemende mate sprake is van leerlingen met een overlappende cluster 3 en 4 indicatie.

Al zo'n zes jaar biedt de school onderwijs aan laagfunctionerende leerlingen met onderwijszorgarrangementen. Deze zijn op afstand van de school afzonderlijk gehuisvest ('SOG-groep').

Per 1 maart 2004 functioneert de instroomgroep. In verband met de toename van het aantal jonge leerlingen (vanaf 4 jaar) is voor hen deze nieuwe groep gestart.

De aanvraag voor verbrede toelating op de Daniël de Brouwerschool is uitgesteld met als belangrijkste argument het ontbreken van goede voorzieningen voor ruimten, personeel en materialen. Wanneer de nieuwbouw gerealiseerd is en de ruimten en materialen voor deze leerlingen er zijn, zal de school overgaan tot het alsnog aanvragen van verbrede toelating. De inspectie kan zich op grond van haar observaties niet aan de indruk onttrekken dat ook nu al meervoudig gehandicapt op de school zijn ingeschreven.

Huisvesting:

Dit schooljaar vindt de bouw plaats van een nieuw schoolgebouw voor de afdeling speciaal onderwijs. De nieuwbouw zal bestaan uit zeven leslokalen en één speellokaal. Ook de nu nog separaat op het terrein gehuisveste speelonderwijsgroep krijgt een plaatsje in de nieuwbouw. Het huidige gebouw voor de afdeling speciaal onderwijs wordt aangepast voor de vso-afdeling. Op grond van de schoolprognoses zal na de herhuisvesting op korte termijn weer een tekort aan lokalen ontstaan.

Schoolmanagement

Dit schooljaar wordt de school geconfronteerd met een wijziging in de aansturing. De huidige directeur vertrekt zeer binnenkort omdat hij is benoemd tot wethouder, en één van de intern begeleiders vertrekt omdat hij is aangesteld als directeur van een andere school voor zmlk. Het bestuur heeft besloten tot de aanstelling van één van de adjunct-directeuren tot nieuwe directeur en ook te voorzien in de vacature van de vertrekkende intern begeleider.

Algemene conclusie

De Daniël de Brouwerschool slaagt erin om ondanks de groeiperikelen en de wijzigingen in de leerlingenpopulatie, onderwijs te bieden van goede kwaliteit. De school speelt direct en effectief in op de ontwikkelingen binnen het onderwijs aan zeer moeilijk lerende kinderen binnen haar regio. Het is met recht een 'lerende school' te noemen. Hiermee maakt de school het zich niet gemakkelijk. In plaats van een pas op de plaats te maken gezien de aanwas van leerlingen en de toenemende diversiteit aan hulpvragen, reageert de school passend op de veranderende samenleving en de variëteit aan onderwijsvragen die aan de school worden gesteld. De inspectie waardeert de school dan ook positief op alle kernindicatoren. Dat de inspectie de kernindicator over de opbrengsten niet heeft beoordeeld, is het gevolg van de fase waarin het systeem van leerlingenzorg zich bevindt. Wanneer de verdere, voorgenomen aanscherping van de doelstellingen in de handelingsplannen is gerealiseerd en een eerste jaarcyclus met deze 'smart' handelingsplannen is afgerond, zal de school beter zichtbaar kunnen maken of leerlingen zich ook naar verwachting ontwikkelen.

Toelichting

Voor iedere leerling is het noodzakelijk een passend leerstofaanbod te vinden, waarmee onderwijsdoelen bereikt worden die, waar mogelijk en zinvol, afgeleid dan wel dekkend zijn voor de kerndoelen en/of de toekomstige leef- en werksituatie. Op dit gebied heeft de school een aantal initiatieven genomen die hebben geleid tot een voldoende leerstofaanbod. Terzake wordt ook intensief gebruik gemaakt van een uitstekend uitgeruste orthotheek. Het aanbod vertoont in voldoende mate een doorgaande lijn en is afgestemd op de ontwikkelingsmogelijkheden van en relevante verschillen tussen de leerlingen. De school biedt waarborgen voor een evenwichtig aanbod voor de brede persoonlijke ontwikkeling (cognitief, sociaal, emotioneel en -zodig- lichamelijk).

De school programmeert jaarlijks voldoende onderwijstijd. Teamleden houden zich in de regel ook voldoende aan de geplande onderwijstijden (begin- en eindtijden bij het begin en het einde van de schooltijd, alsmede de geplande pauzes) en zetten de geprogrammeerde onderwijstijd efficiënt in. Er gaat maar weinig tijd verloren bij de begintijden en ten behoeve van activiteiten in het kader van klassenmanagement. Hierdoor is de leertijd voor leerlingen voldoende om zich het leerstofaanbod eigen te maken. De handhaving van voldoende leertijd door alle betrokkenen (directie en teamleden), blijft echter voortdurend de aandacht vragen.

Bij de inzet van de beschikbare leertijd houdt de school door afstemming en variatie in voldoende mate rekening met de kenmerken van de leerlingenpopulatie, hoewel dit aspect nog beter zichtbaar gemaakt kan worden in de individuele handelingsplanning.

De inspectie heeft tijdens de groepsbezoeken vele voorbeelden van 'vakkundigheid' waargenomen. Tevens is vastgesteld dat de activiteiten van de klassenassistenten in de groepen voldoende geïntegreerd zijn in het geheel van het groepsproces. De structuur die de teamleden aanbrenge(n), is gericht op het begrijpelijk maken van de wereld voor de leerlingen. Dit komt onder meer tot uiting in het duidelijk structureren van de tijd en de omgeving door middel van o.a. pictogrammen. De leslokalen zijn opvallend kindvriendelijk en didactisch rijk ingericht.

De onderwijsactiviteiten zijn gestructureerd en voldoende doelmatig. Vooral een duidelijke uitleg (doelmatigheid, ordening, vakdidactische eisen), en een toepasselijke verwerkingsfase kwamen tijdens de bezochte lessen in voldoende mate naar voren. De leerlingen zijn actief gericht op leren en de teamleden begeleiden op systematische en stimulerende wijze de onderwijsleerprocessen. De teamleden maken bij hun handelen gebruik van concrete, contextgebonden en voor leerlingen herkenbare situaties. De leerlingen tonen tijdens het onderwijsleerproces hun betrokkenheid bij de lessen.

Het stimuleren van activiteiten door leerlingen gericht op toenemende zelfstandigheid en verantwoordelijkheid van de leerlingen, komt in het professioneel handelen van de teamleden in voldoende mate tot uitdrukking. In het vso voert de school een versterkt beleid ter bevordering van het nemen van eigen initiatieven door de leerlingen.

Uit de schoolpraktijk blijkt dat er binnen en buiten de groepen sprake is van een zeer veilig en acceptierend klimaat, waarin de teamleden steeds voor hun leerlingen beschikbaar zijn. De vruchten van de extra aandacht die het schoolteam hieraan in de afgelopen periode heeft besteed, zijn duidelijk zichtbaar. De rust buiten en binnen de school en de rust in het handelen van de teamleden biedt de leerlingen zekerheid en veiligheid. Daar waar leerlingen regels willen overtreden dan wel overtreden hebben, grijpen de leraren in met respect voor de eigenheid van de leerlingen. Gezien de eerder genoemde wijzigingen in de leerlingkenmerken blijft ook in de nabije toekomst de volle aandacht voor het veiligheidsbeleid beslist noodzakelijk.

Uit de ingevulde vragenlijsten en de gesprekken blijkt dat de teamleden het schoolklimaat als sterk ondersteunend beoordelen voor hun eigen functioneren. Zij geven aan dat er sprake is van onderwijsondersteunende collegialiteit en ruimschoots voldoende ondersteuning door de schoolleiding. Zij geven tevens aan dat er binnen het team nog wel sprake is van enigermate geïsoleerd functioneren ten opzichte van elkaar, maar dat er een sterke onderlinge verbondenheid is met het reilen en zeilen binnen de school. Over de mogelijkheden voor samenwerking en wederzijdse ondersteuning zijn de teamleden positief.

De school informeert ouders breed over de gang van zaken op school; betreft ze bij schoolactiviteiten en bij formele (medezeggenschapsraad, vaststelling handelingsplannen) en informele overlegsituaties (ouderraad).

Alle onderdelen die tot een goed systeem van leerlingenzorg behoren, zijn op deze school beschreven en aanwezig. Het team heeft een werkwijze voor handelingsplanning en uitvoering daarvan ontwikkeld, die vrijwel geheel voldoet aan de eisen die de inspectie moet stellen. De school bevindt zich in de laatste fase om het systeem van leerlingenzorg optimaal te laten functioneren.

Voor de indicator over de 'Opbrengsten' stelt de inspectie vast dat beoordeling in dit stadium van schoolontwikkeling nog niet goed mogelijk is. Het is op dit moment niet mogelijk voor de school om na te gaan of de vorderingen van de leerlingen overeenkomen met de in handelingsplannen vastgelegde verwachtingen. Dit geldt in mindere mate voor de laatste fase in het vso, omdat daar de ervaringen met de stage en een duidelijker toekomstperspectief richting geven aan de te realiseren onderwijsdoelen (kennis en vaardigheden). De inspectie merkt nogmaals op dat het in de handelingsplanning steeds nodig is concrete, zo mogelijk meetbare doelstellingen te formuleren op basis van vaststelling van de mogelijkheden van de leerlingen (handelingsgerichte diagnostiek). Zolang die doelstellingen onvoldoende aanwezig zijn, is er in onvoldoende mate sprake van het formuleren van 'verwachte leerresultaten' op basis van de leerlingkenmerken en de leerprestaties in cognitief, sociaal, emotioneel en zo nodig fysiek opzicht. Het is zonder dergelijke uitgesproken opbrengstverwachtingen niet goed mogelijk om, in de evaluatie van de handelingsplannen, aannemelijk te maken dat leerlingen zich ook 'naar verwachting' ontwikkelen. De inspectie voorziet dat als het systeem van leerlingenzorg op dit punt wordt aangescherpt, de school inderdaad in staat zal zijn aan te tonen dat de leerlingen zich 'naar verwachting' ontwikkelen en daarmee haar opbrengsten zichtbaar kan maken.

4 VERVOLG VAN HET TOEZICHT

Bij dit PKO heeft de inspectie ook een onderzoek gedaan naar de naleving van een aantal wettelijke voorschriften. Dit onderzoek betrof de wettelijke voorschriften over een door het bevoegd gezag vastgestelde schoolgids en schoolplan. Daarnaast betrof het onderzoek een aantal overige wettelijke voorschriften (geplande onderwijstijd, het in overleg met de ouders op te stellen handelingsplan, stageplan, stageovereenkomst, registratie stageduur, symbiose-overeenkomst, melding onbevoegden, ontheffing overschrijding onderwijstijd, ontheffing vervroegde toelating, overschrijding (toelatings)leeftijd.

Op basis van dit onderzoek geeft de inspectie de volgende aanwijzingen met betrekking tot wettelijke bepaling(en) waaraan de school niet voldoet:

Documenten:

- De schoolgids bevat geen informatie over de bestrijding van lesuitval. De school dient de eerstvolgende schoolgids aan te vullen (WEC, art. 22).

Handelingsplannen:

- De school dient, indien maar enigszins mogelijk, binnen 4 weken na instroom, op voorstel van de commissie voor de begeleiding (WEC, art. 40b), voor iedere leerling in overeenstemming met de ouders een individueel handelingsplan vast te stellen (WEC, art. 41a). De huidige termijn daarvoor is langer dan 4 weken en daarmee in strijd met de wet.

De bevindingen van dit PKO leiden tot het volgende arrangement voor het vervolg van het toezicht (toezichtarrangement):

De aangetroffen kwaliteit van het onderwijs op de school vraagt geen aanpassing van de reguliere onderzoeksplanning van de inspectie. In beginsel volgt over vier jaar opnieuw een periodiek kwaliteitsonderzoek plaats. In de tussenliggende periode vindt jaarlijks een onderzoek plaats.